

Claviaturi

Tribună^{supliment}

CENACLUL LITERAR DIN HUEDIN

N.R. 20 (2011)

Târg în Huedinul interbelic

Foto din arhiva prof. Horea-Dorin Matiş

1 Decembrie

Ziua tuturor românilor

Dinu Bălan

Mai bine vorbim decât să tăcem. Mai bine tăcem decât să vorbim în clișee. Mai bine ne rugăm decât să ne încrâncenăm fără nicio finalitate. Mai bine construim ceva cât de cât semnificativ decât să facem toate cele de mai sus. Acestea înseamnă **1 Decembrie!**

Este sfârșit de Zi națională. O spun cu toată iubirea pentru o Românie profundă, a celor valoroși care nu se văd, dar sunt în celule stinghere ca niște lacrimi de rouă.

Din păcate, despre sărbătoarea românilor, se vorbește fie în clișee, fie cu frustrare și antipatie care întunecă orice urmă de identitate națională, fie cu un idilism semănătorist-pășunist, care suferă de sidromul "orbul găinii" și vede țărișoara noastră în culorile cele mai luminoase, precum comuniștii cândva în dublul dimensional ideologic (culmi luminoase *versus* realitate cenușie).

Azi am fost în Centru, la Troiță cu mult drag. Am luat în considerare doar părțile pozitive ale acestui eveniment, nefiind interesat de mărunțisuri subiacente, partizane. Nefiind partinic, aparținând unei instituții, m-am simțit, în respectiva clipă, cu cugetul curat înaintea lui Dumnezeu și a idealurilor propagate de *Imnul Național*, de cântecele patriotice, de copiii care au prezentat programul artistic. Cu siguranță, fiecare român adevărat se simte pe măsură. Mi-am surprins fetița cântând. I-am pus acasă pe YouTube *Treceți, batalioane române, Carpații, Doamne-i ocrotește-i pe români, Tu, Ardeal*, iar ea mi-a cântat *Imnul național*, pe care îl știe. Sunt melodii care animă, care însuflețesc, mai ales, pe piticii drăgălași. E dorul după cei plecați, după cei rămași, e o aspirație pentru normalitate și un trai decent. Parcă sună altfel aceste cântece ivite în sufletele lor nevinovate.

Am deschis televizorul. Aceleași festivisme, aceleași încrâncenări. Unii spun că statul român a

confiscat sărbătoarea tuturor românilor, fiind doar a unei clase privilegiate. Alții spun că nu putem să nu vibrăm în mândria de a aparține unei Românie profunde, valoroase, scufundate/uitate/marginalizate la propriu, dar EXISTENTĂ (în străinătate sau în țară).

Aceasta este rațiunea acestei sărbători. Ascultați-o! În ciuda zgomotelor, chiolhanurilor, nesimțirii castei privilegiate, indiferentă la suferința celor mulți, să ascultăm cu smerenie țara unui Eminescu, a unui economist competent, a unui om de afaceri *de mii de carate*, a unui inventator, a unui profesor universitar, în ultimă instanță, a unui român bun pentru Europa, a unui profesionist de esență rară.

Despre oamenii valoroși, se vorbește prea puțin. Politizăm totul. Ar trebui, mai întâi, să ne depolitizăm sau, pur și simplu, să încetăm să mai vorbim despre acest lucru. Însă trebuie să ne exercităm drepturile. Politica, pentru mine, a devenit pur și simplu ne semnificativă, în rațiunea aceleiași României profunde. Ar trebui să muncim, să ne facem treaba, să fim profesioniști, să nu ne uităm drepturile, să **PROTESTĂM** când ele ne sunt îngădite sau încălcate. Se poate trăi demn, prin valoare, prin puține lucruri, prin curaj, prin inteligență, prin **IMAGINAȚIE**. În profida necazurilor și dificultăților de tot soiul, satisfacția unei reușite ar fi cu atât mai mare. Gândiți-vă că avem dreptul la o viață unică.

Pe de altă parte, am o compasiune imensă pentru oamenii necăjiți. Sufăr, pentru că soarta lor nu îmi este indiferentă!

Dar să nu uităm că trebuie să construim inteligent ceva. Acesta este sensul momentului de cumpănă **1 Decembrie**, sărbătoarea tuturor românilor. Deși îmi place la nebunie fanfara militară, cu pasul ei patinat de vreme, închid televizorul. Măine dimineață ne întoarcem la treabă.

Efulgurații

Poveste de Crăciun

E seara de Crăciun. Am în odaie un brăduț. Ce fraged e! Ce frumos! Ce nevinovat! Mireasmă de cetină, de sănătate, de tinerețe. Și eu l-am tăiat din pădure, l-am omorât ca un nemernic, ca un ucigaș ce sînt. L-am omorât ca să-mi fac de Crăciunul acesta o bucurie, fără să mă gîndesc că și el e o ființă și că și pe el îl doare. Nu eu i-am dat viață, nu eu am cernut peste el ploile care l-au ajutat să crească și să se facă atît de frumos, nu eu i-am făcut haina asta de cetină, nu eu am nins peste el, nu eu i-am pus pe creștet beteala asta albă care mi-l arată ca și cînd ar fi cel mai frumos dintre îngeri. Cu ce drept l-am amărît? Cine mi-a dat gîndul acesta rău? L-am omorât ca să-mi fie mie o bucurie. Moartea unuia - bucuria altuia! Ce nedrept! Ce mă fac acum? Am făcut o crimă, sînt un nemernic, un ucigaș, cine mă poate ierta? Unde mi-a fost altruismul, mila de aproapele meu pe care ar fi trebuit să le am ca orice creștin adevărat? E și el o ființă la nașterea căreia Dumnezeu n-a trudit mai mult decît atunci cînd m-a făcut pe mine ori pe oricare altul din semenii mei. Pe mine dacă mă agresează cineva pot să strig, să mă tîngui, să cer ajutor, să mă apăr. El nu poate. A stat nevinovat în fața mea cînd l-am izbit cu toporul, n-a strigat, nu s-a tînguit, n-a plîns, n-a cerut nimănui ajutor. A stat cum stă mielul în fața măcelarului. Cum îmi voi spăla acest păcat? E și el, la urma urmei, o ființă cu nimic mai prejos decît mine. Și el, ca și mine, e un copil al lui Dumnezeu. Ar fi trebuit să știu asta înainte de a-l fi omorât. Ce bine ar fi fost dacă ar fi avut glas! Aș fi vrut să-l aud grăind: "Nu ți-i milă, frate?". Dar cine știe? Poate chiar a spus asta, dar într-un grai al lui, îngeresc, pe care eu, păcătos cum sînt, nu l-am putut auzi. Cum să-mi răscumpăr acest păcat? Poate doar dacă, la primăvară, aș planta cu propriile-mi mîini, cel puțin o sută de brazi. Am s-o fac cu siguranță. Numai așa am să pot face ca ucigașul care, iată, s-a dovedit că sînt să se împace cu el însuși și să fie iertat. Abia aștept primăvara, să-mi împlinesc gîndul, să am motive să cred că sînt un adevărat creștin. Doamne, ajută-mi!

Teofil Răchiteanu

De la cititor către autor

Preambul

Sorin Mărculescu, redactor la Cartea Românească, în perioada antedecembristă, dar și puțin după. A editat între altele Jurnalul de la Păltiniș al lui G. Liiceanu și Norii lui Petru Creția. Mie mi-a editat două cărți de versuri: Somn de Voevod (1986) și Poeme-nserate (1990) și asta fără să-l fi cunoscut, fără să ne fi văzut nici pînă în ziua de azi față către față. A fost un editor de o competență și cinste exemplare. Dețin de la dînsul un set de scrisori din care îmi îngădui să public din cele care scot în evidență calitățile sale de editor, pe care un editor de azi le-ar putea lua model.

Buc., 31 oct. 1980

Stimate domnule Teofil Răchițeanu,

Îmi cer scuze pentru tăcerea pe care am păstrat-o față de manuscrisul dvs. Indirect, tot prin d. Mircea Ivănescu, v-am comunicat că voi propune volumul dvs. de versuri pentru planul de apariții pe 1980, dar se vede că mesajul meu nu v-a parvenit. Întrucît de atunci s-au mai scurs cîteva luni, întocmirea planului de care vă vorbesc e tot mai apropiată. V-am citit, deci, volumul, din moment ce v-am propus pentru publicare. Impresiile sînt, în general, bune. O discuție de amănunt vom avea la timpul oportun. Pînă atunci, vă rog să-mi trimiteți poeme mai recente, care considerați că s-ar încadra viziunii volumului actual sau care ar putea alcătui și un alt ciclu, pe de o parte, iar pe de altă parte, pentru a putea alege unele piese în locul altora poate mai puțin

realizate din selecția dvs. Bineînțeles, totul va fi făcut cu consimțămîntul dvs. Deocamdată este prematur să discutăm mai mult. Nu sînt, după cum ați văzut, un corespondent harnic, îmi păstrez forțele pentru strictul necesar. Și acesta, acum, e graba de a vă asigura de prețuirea și simpatia mea și de dorința mea de a face tot ce-mi stă în putință – adică nu prea mult, fiindcă și eu, oricît v-ar mira, tot din adîncul unei singurătăți vă vorbesc – pentru ca poemele dvs. să vadă lumina tiparului. Singurătatea, dacă e sihăstrie, întărește, și singurătatea dvs., din Munții Apusului, cum spuneți, mi se pare că este. Așa încît vă strîng mîna cu toată căldura și aștept oricînd, cu plăcere, un semn de la dvs., făgăduindu-vă să nu vă las fără un răspuns.

Cu cele mai bune gânduri,
Sorin Mărculescu

î Somn de Voevod, Cartea Românească, 1980

Buc., 23 XI 79

Stimate domnule Răchițeanu,

Cu scuzele obișnuite pentru acest răspuns tîrziu, vă dau vestea cea bună: sînteți în planul ferm pe 1980, așa încît putem purcede la definitivarea volumului. Bănuiesc că ați putea veni aici în vacanța de iarnă. Pînă atunci trimiteți-mi prin poștă noua versiune a poemelor plus altele noi scrise între timp, pentru a avea și un oarecare cîmp de alegere, în cazul că unele piese vor trebui înlocuite. Le voi citi, îmi voi forma o opinie și, la întrevvedere noastră, nu va mai trebui decît să ne

racordăm punctele de vedere. Cred că este modalitatea cea mai rapidă și mai practică. O venire a dvs. acum, la București, chiar de-ar fi posibilă pentru dvs., nu mi-ar fi utilă mie, căci mi-ar trebui 2-3 zile ca să-mi fac o idee corectă și completă despre volum. Țin foarte mult să-mi trimiteți materialul nou de care vorbeam.

În așteptare,

Cu cele mai bune gânduri,
Sorin Mărculescu

Dragă domnule Răchițeanu,

Îmi pare rău că n-am ajuns să-ți comunic mai devreme vestea cea bună: volumul ți-a fost aprobat și semnat încă din 24 dec. anul trecut. Ți doresc un an nou cu sănătate, succese și liniște pe măsura acestei împliniri! Am rămas la sumarul inițial, n-am adăugat și n-am scos nimic; pe „exemplarul” d-tale de „autor” vei vedea însemnate poeziile incluse în volum. N-am întîmpinat nicio dificultate. Dacă ai vreo dorință anume privitor la prezentarea grafică și tipografică a cărții, scrie-mi și o voi transmite celor în drept. E păcat că nu poți supraveghea personal această fază de proiectare. Dar corectura ți se va trimite. Apropo, știi să faci corectură tipografică? Pînă atunci mai e însă. Nădăduind că scrisoarea te va găsi prin nămeții Apusenilor, ți doresc încă o dată sănătate și bucurie.

Al dumatiale,
Sorin Mărculescu

Eveniment

Huedinul și împrejurimile lui: geografie și istorie

Horea-Dorin Mățiș

Apărută în luna noiembrie 2011 la Casa de Editură DOKIA lucrarea *Huedinul și împrejurimile lui: geografie și istorie* a autorilor Nicolae Șteiu, Livia Bota și Ioan Bota vine să completeze un tablou editorial de factură monografică de interes local și zonal.

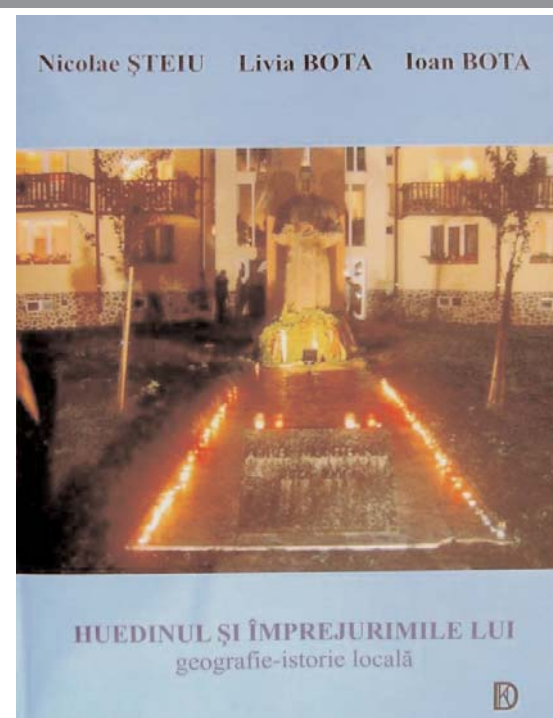
Autorii și-au propus să valorifice într-un sens practic valorile tradiționale românești, să le immortalizeze și să le transmită astfel mai departe elevilor. Această lucrare este armonios structurată și bogată în imagini reprezentative și răspunde în mare măsură unor necesități didactice întrucît îmbracă forma unui adevărat curs de istorie și geografie locală care este util în special elevilor din clasa a patra. S-a dorit acoperirea unui gol lăsat probabil anume de programa școlară încurajând în acest mod o astfel de inițiativă. Menționăm că din păcate la nivelul clasei a patra există doar o oră pe săptămână împărțită în mod egal de istorie și geografie.

Cuvîntul introductiv la această lucrare cu aspecte monografice îi aparține profesorului

Valentin Cuiub care definește reușit cartea ca fiind un „prețios auxiliar” de istorie și geografie locală și care antrenează elevii la „diverse activități de cunoaștere și valorificare a datelor despre locurile istorice, castre romane, cetăți, monumentele de la Mărișel-Fântânele, Beliș, Gilău, dar și barajele hidroenergetice de pe Someș și Drăgan” precum și „bisericele de lemn declarate monumente de arhitectură țărănească”.

Ținând cont de importanța și utilitatea acestei lucrări doresc să o recomand tuturor învățătorilor ca un reușit auxiliar didactic iar directorilor de școli din zona Huedinului să o aibă în vedere în includerea ei ca o disciplină opțională de istorie și geografie locală.

Menționez că această lucrare a fost tipărită cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Cluj și a fost lansată oficial în „Catedrala Moșilor” din Huedin în data de 9 decembrie 2011 cu ocazia Festivalului de Colinde „Noi umblăm să împlinim”.

Interviu

„Acest sport aduce un respect față de competitori, față de sine, față de omul de pe stradă”

interviu cu antrenorul și profesorul Ioan Perțe, fost secretar general la Federația Națională de Judo

Dinu Bălan: – Suntem cu toții educatori. Dumneavoastră îi învățați disciplina judoului, așa cum ați primit-o de la școala japoneză a lui Jigoro Kano, care promovează „O eficiență maximă cu un efort minim” ori „Bunăstare și beneficii reciproce”. La ce le ajută acest sport pe tinerele noastre odrasle în viață?

Ioan Perțe: – Înainte de a începe judoul, cu fiecare copil mai mare sau mai mic, discutăm despre cele 10 principii ale acestui sport, un Decalog al Judoului, stabilite de Jigoro Kano, cel care a inițiat și a selectat această disciplină din alte discipline de arte marțiale. Acolo sunt cuprinse mai multe probleme de natură fizică, psihică și pot fi importante pentru fiecare, bineînțeles neputând fi înțelese la orice vârstă. După o practică de câțiva ani, dacă stai și meditezi, îți dai seama ce vor să spună aceste principii. Până la urmă ele pot duce la un comportament adecvat în societate față de prieteni, față de aproapele tău, față de sportivul cu care ești în competiție, cât și la un fairplay în viața sportivă și în cea de toate zilele.

– Judoul mai înseamnă o pregătire și o perfecționare fizică, psihică pentru activitatea socială. Elevii dumneavoastră au devenit profesioniști în diferite sectoare ale vieții sociale. La ce le-a ajutat judoul?

– În cartea pe care am scris-o la 30 de ani de la înființarea judoului în Huedin (Ioan Perțe, Gheorghe Sobec, *30 de ani de JUDO la Huedin*, Casa Cărții de Știință, 2010) am nominalizat o bună parte din foștii mei elevi care au început în clasele primare să practice această disciplină și au continuat, unii dintre ei chiar și în perioada studenției, la clubul nostru sau la o altă echipă studențească. Tot cu ocazia lansării acestei cărți și cu ocazia aniversării a 25 de ani de la înființarea secției de judo care a avut loc în 2008, au fost prezenți aici o bună parte din ei care au spus fără nicio rețineră că la reușita lor profesională judoul a contribuit substanțial și din multe puncte de vedere.

Înainte de toate, o educație psihologică destul de susținută pe care fiecare antrenor de judo o face sportivilor lor, fără această instruire fiind foarte greu să se manifeste în plenitudinea forțelor sale pe saltea în fața unui adversar, o educație care contribuie la bunul comportament al copilului și al viitorului adult, te fac să fii un om ordonat și să respecti exact timpii stabiliți pentru anumite activități. Dacă ai stabilit o oră, așa cum procedează neamțul, pentru sportivi este literă de lege. Acest sport aduce un respect față de competitori, față de sine, față de omul de pe stradă, indiferent de natura lui socială. Eu și secția de judo, ca, de altfel, toți antrenorii, caută și reușesc ca încă de la o vârstă fragedă să îi dezvolte micului sportiv o personalitate aparte față de orice alt copil care se joacă într-un parc de distracție. După doi-trei ani de judo, un atare copil gândește altfel decât unul obișnuit.

– Disciplina este foarte importantă în acest sport, dar în zilele noastre sunt generații diferite care nu se mai aseamnă cu generațiile noastre. Disciplina și principiile acestui sport nu sunt prea demodate pentru generațiile actuale?

– Pentru cel care disciplina și principiile acestui sport sunt demodate, altă soluție nu este decât să se lase de judo. Pentru început i se precizează acest lucru, neexistând o cale de mijloc. Ori te duci spre câștig, aplicând regulile disciplinei *ad litteram*, ori cauți altceva. Trebuie să fie o pasiune pentru acest sport. Să practici acest sport e mai greu pentru generațiile actuale, decât pentru generațiile de dinainte de '89, tocmai de aceea scăzând substanțial numărul de practicanți. Rămân două categorii: cei care sunt pasionați pentru acest sport, pentru mișcare și întreținere, pe de o parte, și cei care sunt interesați din punct de vedere financiar, pe de altă parte. Aceștia din urmă trebuie să muncească foarte mulți ani, să dobândească multe cunoștințe tehnico-tactice și să le pună în practică. De aceea, nu am lăsat ștacheta în privința disciplinei. Colegii mei procedează la fel și dacă ne referim la gimnastică unde am fost atâția ani pe locul întâi, rezultatele nu pot să apară fără respectarea regulilor și a disciplinei.

– Judoul este un sport defensiv, în care trebuie să-ți folosești energia fizică și mentală, să te controlezi. După Kano, judoul este o artă de inoculare a speranței și încrederii în forțele proprii, o știință în a anihila atacurile agresive adverse, în a păstra echilibrul în mișcări. Cum receptează tinerii această filozofie pașnică și subtilă? Prin anume cursuri speciale, prin antrenamente?

– Cei interesați de aceste arte marțiale pot găsi cursuri speciale și documentația necesară și vor vedea că fiecare disciplină își are filozofia ei. Filozofia este de proveniență asiatică. Judoul este un sport național în Japonia, ca alte multe discipline, precum aikido, karatele cu toate ramurile sale care s-au dezvoltat foarte mult în toată lumea. Această filozofie aduce o completare a calităților personale pe care le ai. Noi, antrenorii, avem cel puțin o dată pe săptămână, înaintea fiecărei competiții, câte o ședință de pregătire psihologică a sportivilor. Dar mai este și o pregătire psihologică generală care contribuie la bunul comportament al sportivului în viața de zi cu zi. Am avut asemenea discuții contradictorii cu colegi care îmi reproșau ca unii sportivi erau slabi la învățătură. Am discutat cu diriginții, rugându-i să-i pună față în față cu alți elevi de nota 10 să rezolve o problemă de viață. Au rămas surprinși că un elev mediocru la anumite discipline, dar care a fost pus în situații diverse pe parcursul anilor cât a practicat judo-ul, rezolvând unele probleme, căzând în picioare ca pisica, a reușit să se descurce. Aici se vede pregătirea care se desprinde din această disciplină sportivă.

– Am observat că sunt importante stăpânirea momentului de euforie pricinuită de victorie și

gestionarea insuccesului, situații foarte frecvente pentru un sportiv. Cum reușiți să le țineți în frâu?

– Rolul profesorului este foarte important, pentru că îi spune sportivului că este cel mai bun și că poate lua locul I, sub rezerva de rigoare că îi știe capacitățile, dar nu-și poate permite să-i spună că este slab pregătit. Aceasta înseamnă să îl dezarmezi de la început și să nu te aștepti la niciun rezultat pozitiv din partea lui. Profesorul îi dă încredere în forțele proprii, spunând că e pregătit din punct de vedere tehnic, tactic și psihic și poate să meargă să lupte cu orice adversar din categoria lui de vârstă și de greutate. În momentul în care a reușit să obțină ceea ce și-au propus jucătorul și antrenorul, atunci trebuie găsite alte căi de a-l încuraja în continuare și de a nu-l critica, decât din punct de vedere tehnic și tactic, corectându-i greșelile din competiția anterioară. Am avut anul trecut un sportiv care a fost pregătit, după ce luase o medalie de bronz cu un an înainte la Campionatele Naționale individuale. A fost pregătit pentru titlu. Din păcate, nu a reușit, luând numai locul V. Atâta amărăciune și durere era în sufletul lui, el trăind clipele respective, ca și cum și-ar fi făcut un antrenament autogen într-un an de zile ca să câștige în fața tuturor podiumul. Anul acesta a ajuns să fie campion național cu echipa. Săptămâna trecută a luat locul I și titlul de cel mai tehnic judokan la un concurs internațional de la Satu Mare, la categoria lui de vârstă. Prin urmare, o înfrângere a fost transformată în victorie, nedezarmând nici jucătorul, nici antrenorul. Fiecare însă trebuie să-și definească obiectivele și să caute să le atingă prin voință proprie, prin perseverență.

Tehnicile se dezvoltă în funcție de vârsta și caracterele individuale ale copilului. Unii acceptă procedee pe care le face numai cu fața la adversar, sunt alți sportivi care au curajul să se întoarcă cu spatele la adversar știind că nu sunt atât de fragili. De obicei, un luptător vrea să dețină controlul și stă cu fața la adversar, dar după un anumit timp realizează că există și eficiență și că pro-

cedeele sunt mai spectaculoase.

- Poate fi degradat judoul într-un sport agresiv, influențat de alte sporturi (v. Valentin Radu)? Cât de greu este să stăpânești agresiunea nu atât a oponentului, cât impulsurile obscure ale sinelui?

- Acest caz a fost prezentat de mass-media unilateral arătând ce poate face un sportiv, fără a i se da posibilitatea de a-și spune versiunea sa. Nu intru în detalii. E om de lot pentru olimpiadă pe care îl cunosc personal. Victima își propusese să provoace acea scenă cu o lună de zile înainte, pentru a lua niște bani, drept despăgubire. Sportivul a încercat să-l tempereze, dar victima a încercat să scoată din mașină un om de o sută și ceva de kilograme. Sportivul s-a apărut pur și simplu. Avocatul a demonstrat că este un copil nevinovat și va continua să ne reprezinte în continuare la olimpiadă pe cont propriu, dar a pierdut niște puncte. Sportul în sine nu se poate degrada, ci numai acolo unde antrenorul nu este responsabil de ceea ce face. Dacă o face numai din interes material și nu din interes pur sportiv, acolo apare degradarea, pentru că mai sunt sportivi care au furat...

- S-au alcătuit grupuri infracționale, precum Clanul Sportivilor...

- Aceste grupuri au adunat sportivi fără valoare, dedându-se la anumite acte de violență. Un sportiv adevărat nu se poate degrada sub o bună îndrumare a profesorului și a părinților.

- Care a fost cea mai mare realizare și decepție a dumneavoastră (poate din cauza lipsei sprijinului material pentru acest sport)?

- Cea mai mare realizare a mea a fost aceea de a putea oferi din cunoștințele mele celor din jurul meu și de a vedea că ei au beneficiat pozitiv din cele transmise. Nu regret că sunt azi un profesor de judo în pragul pensiei. Probabil că nu aș fi făcut în viață altceva cu atâta dragoste ca în instruirea atâtor generații de sportivi. În paralel cu această realizare, am reușit să dau din Huedin fete și băieți la lotul național de judo la juniori,

unii dintre ei ajungând și la lotul de seniori. Nu toți au crezut la început că voi avea rezultate. Federația Română de Judo și Comisia Județeană de Judo m-au răsplătit indirect printr-o bază materială bună pe care o avem în Huedin. Alții m-au recompensat direct din punct de vedere financiar. Instituția de care aparțin (Clubul Copiilor), mai puțin. Poate nici nu au fost fonduri pentru așa ceva, deși am avut sportivi valoroși, deși este o lege că profesorul poate lua 10 la sută dintr-un premiu. În afară de o singură situație și de un premiu acordat de Comisia Județeană de Judo pentru nominalizarea Profesorului anului. Antrenorii sunt remunerați prin salariul propriu-zis de profesor, indiferent că ei au rezultate sau nu. Deci nu este recompensată performanța separat, chiar dacă este prevăzută în lege, preferându-se susținerea unor cheltuieli și recompensarea sportivului, absolut normale, pentru care ne bucurăm sau acordându-ni-se unele cantonamente, pentru că sportivul întotdeauna trebuie să primeze. Ne mai bucurăm că aceste cluburi sportive școlare există, ele fiind pepinierele sportului de performanță.

- Ce înseamnă Huedinul pe o hartă a judoului, din punctul de vedere al rezultatelor obținute și de pepinieră?

- Acum suntem la a IV-a ediție de cupă la judo la nivel interjudețean, la juniori. Am avut la această ediție șase județe participante, 100 de sportivi, băieți și fete. Nu putem să ne extindem, pentru că nu ne permite sala de sport să acoperim necesarul. Organizăm pentru o singură categorie de vârstă (*under 11, under 13, under 15* ani). Pe baza unor rezultate, când am fost în dublă legitimare cu CSM Cluj și era Eger Enikő multiplă campioană națională la juniori, la tineret și la seniore, Clubul Sportiv Școlar *Invincibili* Huedin a ajuns până pe locul 18 în rândul cluburilor sportive de performanță din țară. Din acest motiv, federația s-a simțit obligată să ne doteze cu aproape două seturi de saltele Tatami ca să ne putem desfășura activitatea. Am reușit să ridicăm valoarea Huedinului pe această hartă competițională prin acest sport.

- Cum vă simțiți la capătul unei cariere remarcabile ca sportiv și antrenor? Care a fost momentul maxim al realizării dumneavoastră?

- Ca sportiv, am fost component al echipei de judo Universitatea Cluj, al echipei Institutului de Educație Fizică și Sport din București, obținând un titlu de campion universitar în cei patru ani.

În calitate de antrenor, îmi închei o carieră de 30 de ani cu o mare satisfacție pentru că am dovezi materiale și palpabile că s-a făcut ceva în acest domeniu. Ar mai trebui extinsă sala de sport, avem sprijinul primăriei Huedin care ne-a alocat spațiul, dar este un moment de restriște în privința alocării de fonduri și vom aștepta momentul favorabil. Am avut șase sportivi care au ajuns în lotul național: Cosma Ferdinand Janos la lotul național de juniori, Gergely Istvan, Niculea Claudiu care a ajuns la Crișul Oradea și a fost primul campion internațional al României la nivel de seniori, Eger Eniko, CS Universitatea Cluj, actualmente profesoară, Vasileniuc Alina, legitimată apoi la Crișul Oradea, Mocanu Andreea, ajunsă la CS Universitatea Cluj. Îi consider pe toți valoroși, pentru că cei medaliați nu puteau ajunge la asemenea rezultate fără a munci alături de colegii lor, chiar dacă nu toți aceștia au obținut aceleași performanțe, dar s-au dedicat acestui sport cu o egală pasiune.

- Care au fost problemele pe care le-ați întâmpinat ca secretar (general) al Federației Naționale de Judo (1999-2002)?

- Problema primordială a fost și rămâne problema financiară. Niciodată Federația nu a avut suficienți bani pentru pregătirea loturilor masculine și feminine. S-au făcut eforturi deosebite în găsirea de sponsori. Judoul nu este atât de popular ca fotbalul ca să atragă admiratori și sponsori. În rest, am avut o colaborare excelentă cu directorii de cluburi și de direcții județene ale sportului. Am reușit să sprijinim CSM Cluj și lotul olimpic, care funcționa atunci aici, prin obținerea unui spațiu mai mare, și împreună cu directorul adj. Enac, Dumnezeu să-l ierte!, să-l dotăm cu toate cele necesare în ceea ce privește dezvoltarea calităților motrice.

- Cum v-a ajutat Primăria, Consiliul Local și Clubul Copiilor din Huedin de-a lungul celor 30 de ani?

- De cinci ani (și nu numai), Primăria a fost foarte înțelegătoare pentru că ne-a pus la dispoziție gratuit acest spațiu, unde funcționăm de 30 de ani, respectiv, suportă cheltuielile de spațiu, apă, lumină. La fel din partea Palatului Copiilor din Cluj, ordonatorul nostru principal de credite, avem tot sprijinul, nefiind piedici pentru că suntem Club Sportiv Școlar. Ne-a ajutat foarte mult cu destule cantonamente de pregătire și refacere atât înainte de competiții, cât și la încheierea anului competițional. Pe această cale, îi mulțumesc domnului director Valentin Cuibus, care are o înțelegere deosebită în sprijinirea performanței sportive. De asemenea, mulțumiri Consiliului Județean Cluj, pentru sprijinul financiar acordat în susținerea edițiilor anterioare, actuale și, sperăm noi, viitoare, ale cupei (Club 1983), organizată în fiecare toamnă în orașul Huedin.

Interviu realizat de
Dinu Bălan

Școala din Huedinul interbelic

Foto din arhiva prof. Horea-Dorin Mățiș

P o e z i e

Iubire algebrică

Ioana Daniela Pașcalău, elevă în cls. a IX-a, Liceul Teoretic „O. Goga” Huedin

Iubire algebrică

Tangenta retinei e ca o punte între axa inimii tale și mine.
Iar irisul meu, oricât ar vrea el să se intersecteze cu a ta privire,
Ajunge la un nonsens.
Uneori mă întreb, oare mulțimea sentimentelor tale
Intersectate cu mulțimea bătailor inimii mele, ce dă?
Oare răspunsul să fie mulțimea vidă?!
Dar sufletul tău e ca un unghi diedru
Ale cărui plane nu pot fi delimitate.
Însă eu încă îmi mențin centrul de greutate,
Și nu las ca pe față să-mi curgă lacrimi amare și reci
Perpendiculare perfect în inima zdrobită.
Iar tu, fixat într-un punct aștepti să mă sfârâm încet.
Dar nu o voi face!
și atunci când tu te vei aștepta mai puțin,
Voi zdrobi patruleterul convex, pe care îl numim zid de aparențe
Iar atunci, suma dintre noi va da vectorul null!

Noaptea (varianta I)

E noapte...
Cu capul plecat pe-o secundă târzie
Ascult sunetul pădurii
Înmărmurite de frumusețea nopții.

Și umbre stranii învăluie
Târziul apus
Care a mușcat din viața de pe Pământ
Dar care a lăsat ochii să plângă în voie.

Prin ramuri de salcâm uscat
Vântul își face cărare, și poate,
Caută eterna sa iubire, liniștea,
Cea care își găsește loc în inimi pustii.
.....
Dar poate, într-o zi, noaptea,
Nu va mai avea atâtea mistere,
Și poate, ochii tăi se vor dezvălui în întuneric.

Dar până atunci, să luăm noaptea
Ca pe ultimul lucru ascuns,
Ca pe tot ce este frumos, magic,
Dar nepătruns!

Noaptea (varianta II)

E noapte...
Cu capul plecat pe-o secundă târzie
Ascult murmurul dulcilor poveri
Care s-au desfătat în mintea mea.

Și umbre stranii învăluie
Târziul apus
Cu unde line și foșnituri de frunze
Căzute sub povara toamnei.

Prin ramuri de salcâm uscat
Doi ochi de flacără albastră
Stau ațintiți asupra lunii,
Ce a rămas numai un ciob din cupa de argint.

În parcul ce îmi e străin în noapte
Se aud șoapte vorbind în limbile de foc
Și zeite diafane săvârșesc incantații
Pe banca unde stăteam, de obicei, noi doi.

Vraja nopții împresură tăcerea
Ce s-a lăsat adânc în urma ta,
Iar concertul adierii în văzduh
Mă face să te uit, și de n-aș vrea!

O sută de lumini, o mie de vise

Anca Bunescu, elevă în cls. a XII-a, Liceul „Honterus” Brașov

Deceniu

Stele cad. Stele apun.
Stele...
Anii au trecut.
Stele au căzut.
Noi nu te-am uitat...

Tic. Și nu mai zic nimic...

“Taci și ascultă!”, mi-a zis.
“Taci și ascultă!”
“Ascultă și taci!”
Nu pot, pur și simplu.
Dar trebuie.
Așa că ascult. Tac.
Tac și ascult. Tac. Tic.
Tic Tac. Tac Tic. Ascult. Tac. Tac. Tac.
Ascult. Tic. Apoi Tac. Tac și nu mai zic
Nimic. Tic. Tic. Încă un Tic.
Și-apoi o să Tac. Ascult.
O să ascult.
O să ascult.
Ascult. Tic Tac. Tic Tac.
Tic. Tic.
Promisiune. Tic.
Și nu o să mai spun nimic.
Niciodată.

Dezechilibru

Prea puține cuvinte
Rămân. Rămân cu mine
Să descrie o stare
și faptul că nu sunt

În stare. De nimic.
Nu sunt. Nu sunt aici. Nu azi.
Azi nu e prezentul.
Azi a rămas pentru mine ziua de ieri.
Și sper. Sper să vină
O zi de mâine.
Un altfel de mâine.
O altfel de zi. Sau o noapte.
Sau poate o seară. Acea seară.
Sau ultima.
Mai urc o scară,
Mai calc pe-un alt gând.
Gând? Ce gând?
Mai urc 2 zâmbete, plângând.
Vreau să râd. Vreau!
Nu știu ce vreau. Fericire?
Și stau. Stau. Cobor.
Cobor cu 13 vise mai jos.
Ajung aici. O virgulă, două
O altă scară. O altă seară.
Sfârșitul e sfârșit.

Atât

Nu mai curg lacrimi
Nu se mai rostesc cuvinte
Rămâne ceea ce n-a fost.
Restul, e tăcere!

Non-sens

Umbre.
Lipsă de contur.
Forme fără fond.
Lucruri lipsite de conținut.

Gol.
Superficialitate.
Cuvinte fără sens.
Neclaritate.
Zâmbete ipocrite.
Nimic.
Indiferență.
Lumini difuze.
Culori estompate.
Ceață.
Noapte.
Timp.
Absolut.
Infinit.
Totul ridicat la pătrat.

O sută de lumini, o mie de vise

Licurici colorați aleargă înnebuniți
Spre oraș.
Un scop întins pe o mie de vise.
Un scop atins ca o sută de lumini.

Licurici aleargă prin mine
Ca în propriul lor oraș.
Pulsul lor îl simt în venele mele.
O mie de vise într-un singur suflet
O sută de lumini în priviri.
Sunt un scop întins,
Un scop atins.

E s e u

O poetică à rebour

Marian Gelu

Nichifor Crainic a fost poet, ziarist, om politic, autor, director de reviste, editor, filosof (creator al curentului gândirist), pedagog și teolog român, inițiind, pentru prima dată la noi, studiul misticii ca formă de cunoaștere spirituală, de adâncire și înțelegere a ortodoxiei printr-o trăire pe culmile pietății creștine. Nichifor Crainic este cel dintâi teolog român în epoca modernă care scoate teologia din cercul strâmt al specialiștilor și o aduce într-o formă impunătoare atenției generale a lumii intelectuale. Debutază editorial cu volumul de poeme *Șesuri natale* (1916). Poeziile din volumele ulterioare, *Zâmbete-n lacrimi* (1916), *Darurile pământului* (1920), *Cântecele patriei* (1925), *Țara de peste veac* (1931) sunt dominate de un tradiționalism cu puternice accente ortodoxiste. Aceste volume de versuri l-au afirmat ca pe un mare poet tradiționalist care autohtonizează religia creștină, cultivând un filon folcloric, ce nu exclude nici panteismul, nici ortodoxia.

Având o certă autoritate de mentor și teoretician al orientării sub care își înscriseră creația mari scriitori, autoritate consfințită și prin eseurile publicate în paginile revistei și adunate în trei volume, Nichifor Crainic își pune propria poezie sub semnul ortodoxismului, altoit în multe poeme pe tradițiile folclorice vechi. În *Șesurile natale* – datinile străbune, comuniunea om-natură, natura însăși reprezentau esența vieții omului pe pământ și de aceea prezenței lui Dumnezeu în toate câte sunt îi aduce poetul „prinos” și îi compune versuri de laudă: „Întâiul gând ți se cuvine ție/ Putere creatoare.” (*Prinos*). Astfel, „înomenirea” lui Dumnezeu (și e de subliniat ineditul termenului poetic), chipul divinității văzută în toată creația sa face ca pământul, „întreaga natură cosmică” să fie percepută de Crainic – în interpretarea părintelui Stăniloae – ca „un rai potențial în care a așezat Dumnezeu neamul omenesc”. În *Lisus prin grâu*, poetul, la „înserare”, aspiră să-l vadă pe Fiul lui Dumnezeu – sub specie aeternitatis – mergând din nou printre oameni, „înomenit”, „gustând prietenia”, vorbind „cu vorbă dulce” și lăsând „o urmă luminoasă” pe pământ. În *Puncte cardinale în haos* insistase pe „vecinătatea dumnezeiască” și pe „voința primordială din care izbucnesc înălțările și se încheagă capodoperele nobleții omenești. În ea e Dumnezeu, reflectat ca soarele în fundul mării.”. Ca un leitmotiv, nostalgia după vremurile mitice în care „Sân Petru și Moș Dumnezeu” veneau printre noi ca „oaspeți omenești” apare adesea sub diverse variante. Astfel, Paradisul pierdut este pentru poet acel timp al „înomenirii” divinității, acel timp în care, cum scrisese și Eminescu în basmul său, „Dumnezeu călca încă cu picioarele lui sfinte pe pământ”. La Nichifor Crainic, în *Terține patriarhale*, dorul de timpul acela inocent, în care „Sân-Petru și Moș Dumnezeu” râdeau („dulce”) „de neștiința noastră pământeană”, se transformă într-un adevărat lamento. Istoria omului este desfășurată în poezia sa de la vremea în care oamenii „mici, se înfășurau în minunile divine”, la cea când „cununa nemuririi, veștejită,/ Mi-ai desfoiat-o, Doamne, de pe cap” și până la „căderea” mitică pentru care poetul aduce slavă („Atunci – mărire ție! Am căzut”).

Într-o trecere în revistă a „poesiei noastre religioase” (într-o conferință la Universitatea din Zagreb, 4 iunie 1943), Nichifor Crainic insistase pe „taina covârșitoare a Dumnezeului înomenit”. Însă, chiar adus atât de aproape de om, chiar „înomenit”, Dumnezeu rămâne „culmea inaccesibilă”, iar taina creației divine, în loc să fie descifrată, este mereu și mereu sporită de „lumina” poeziei. Cu cât poetul-om crede că se apropie cu lumina artei de misterul divin, cu atât înțelege că măreția Creației îi este inaccesibilă. Sub acest aspect, aspirația, ca și „întâlnirea” Omului cu divinul, dar și cu filosofia căutării ori cu marile întrebări pe care și le-a pus mereu ființa umană (reiterate mereu de scriitori) apar într-o poezie care a creat tradiție în literatura universală, dar și în literatura română, pe lângă Nichifor Crainic, prin Vasile Voiculescu, Lucian Blaga sau Tudor Arghezi ori Horia Stamatu. Gândirismul nu era o simplă doctrină estetică, ci un mod de viață și de reflecție asupra situației ontologice a omului ce-și alină cu formele artei „nostalgia Paradisului”.

Volumul de eseuri *Nostalgia paradisului*, apărut în 1940, este un tratat de estetică și filozofie a culturii în viziune ortodoxă în care N. Crainic își propune să pună în discuție problema raportului dintre religie și cultură. Este o lucrare dedicată frumuseții divine și „modului divinomenesc” ce are în centru conceptul de revelație și inspirația. N. Crainic urmărește să stabilească finalitatea culturii în raport cu religia și să răspundă la întrebarea: „De unde se naște creația omenească?”. Autorul identifică fericirea cu ideea paradisului, cu paradisul văzut ca o aspirație supremă spre o stare viitoare, „un suspin adânc și universal omenesc”, stare de armonie și comuniune a omului cu divinitatea, sau o stare de fericire absolută din păcate pierdută. În aceste condiții, creația omenească în totalitate ia naștere din „nostalgia paradisului” pierdut. „Nostalgia paradisului” este un sentiment omenesc universal din care se hrănesc operele de cultură și de civilizație, e un sentiment ce ne diferențiază de celelalte ființe ce populează pământul, un sentiment ce intră în alcătuirea vieții sufletești. „Nostalgia paradisului e sentimentul că suntem din această lume și totuși nu-i aparținem; că lumea din spiritul nostru nu e identică cu lumea care ne înconjoară; că suntem în mijlocul ei ca niște rămași pe dinafară dintr-o ordine înaltă de existență, ce ni se refuză; că din această pricină nu putem adera întru totul la condiția mizeriei terestre, în care ne simțim ca exilați; și că, în sfârșit, tot ceea ce în ființa noastră rimează în chip tainic cu veșnicia ne împinge la depășirea modului actual de existență și la cucerirea unui mod superior și desăvârșit, conceput în antinomie cu cel de acum și de aici. Nostalgia paradisului e astfel sentimentul antinomiei noastre existențiale, de fapturi libere în spirit, dar contrazise de limitele ce ne par fatale; de fapturi sfâșiate de chin, dar care concepem o liniște cerească; de fapturi menite morții, dar care ne cugetăm în nemurire; de fapturi nefericite, dar care ardem de setea fericirii absolute.” În același timp, „nostalgia paradisului” reprezintă „dorul de patria cerească a spiritului nemuritor”, dor născut din conștientizarea imperfecțiunilor vieții noastre și

Nichifor Crainic

din conștiința religioasă superioară, ce ne trimite la o realitate transcendentă perfectă. Omul își trăiește viața chinuit de antinomia terestru-paradiziac alinându-și dorul de lumea perfectă, prin intermediul creațiilor de cultură și civilizație. Pornind de la ideea existenței unui paradis terestru și a unui ceresc, N. Crainic consideră civilizația drept o modalitate de recucerire a paradisului terestru, avându-și stimulul principal în memoria paradisului terestru, iar cultura în strânsă legătură cu religia, o modalitate de recucerire a paradisului ceresc, avându-și stimulul principal în aspirația către paradisul ceresc.

Cultura prin totalitatea creațiilor sale este văzută ca o hrană a spiritului cu sugestia vieții „de dincolo de lume”, cu o viziune anticipată a ordinii eterne. Fără a pierde nimic din specificitatea ei, fără a anula funcția de revelare a frumosului, arta poetică devine, în acest caz, o funcție de revelare a sacralului, a acelor valori, care depășesc concretul și valorile lui, domeniul propriu al artei. Arta, ar fi astfel o *ancilla Dei*, o slujitoare a credinței. Din *facere*, poezia devine *re-facere* a toposului paradiziac al Facerii, ca obiect al nostalgiei. Propunându-și să reevalueze întreaga experiență estetică și să trezească interesul față de fenomenele de revelație și de inspirație mistică, N. Crainic dă dovadă de o erudiție excepțională, realizând, de fiecare dată când își argumentează vreo teorie, câte un scurt istoric al problemei puse în discuție, istoric în care menționează scriitori valoroși care au fost interesați de subiectul respectiv, atât din lumea creștină, cât și din cea laică sau păgână. Realizează de fiecare dată scurte incursiuni în teoriile elaborate de-a lungul timpului apoi își expune teoriile sale. Demonstrează în fiecare eseu al volumului o cunoaștere profundă a epocii sale și a teoriilor vehiculate în epoca interbelică sau în alte epoci pe care le-a cunoscut omenirea, chiar dacă le minimalizează uneori valoarea din dorința de a afirma legătura dintre religie și cultură și superioritatea factorului religios. ■

L e c t u r i

Hărți simbolice ale spațiului narativ distopic

Niculae L. Gheran

Dacă aruncăm o privire de ansamblu atât peste distopiile literare canonice, iar aici mă refer la opere precum *Noi* (Evgheni Zamiatin), *Minunata lume nouă* (Aldous Huxley), *1984* și *Ferma animalelor* (George Orwell) cât și pe cele care s-au folosit de acestea ca sursa de inspirație precum *Fahrenheit 411* (Ray Bradbury) sau *A Clockwork Orange* (Anthony Burgess) putem observa în cadrul imaginarului distopic o polarizare margine-centru atât topografic vorbind cât și la nivelul fiecărui individ personaj.

Folosindu-ne de analiza discursului în forma în care a fost dezvoltată de Michel Foucault vom putea observa cel mai bine modurile prin care discursul dominant distopic este articulat și mai ales impus atât în ceea ce privește topografierea hărților lumilor ficționale cât și în examinarea în detaliu a caracteristicilor pe care acest discurs tinde a le suprima sau a le transforma în tabu la nivelul microcosmosului reprezentat de individ. (ex.: În *1984*, există conceptul de "thought crime", "crimă a gândirii" iar în *Fahrenheit 1911* literatura de orice fel este în vizorul prohibitiv al discursului). O analiză amănunțită a acestor tabu-uri insti-tuite ne poate permite să construim o imagine comprehensivă a reprimatului, în definitiv, a naturii umane pe care logica lumilor distopice caută a o extirpa din diverse motive, de cele mai multe ori de natură ideologică. De asemenea, o abordare comparativă la nivelul imaginarului distopic poate fi de folos în încercarea de a găsi imaginile recurente care ne ajută la delimitarea unor potențiale hărți simbolice ale spațiului narativ distopic, la punerea în evidență a opozițiilor și relațiilor de putere din cadrul textelor.

Discursul dominant caracteristic lumilor ficționale distopice, care de nenumărate ori de-a lungul timpului a fost asemănat cu discursul statului totalitar, se manifestă între altele și topografic printr-o marginalizare a naturii/naturalului și o înlocuire a acesteia cu artificialitatea toposului citadin, central fiecărei opere menționate anterior. De asemenea, trebuie să fim conștienți de faptul că prin natură/natural nu ar trebui să înțelegem doar natura extrinsecă (ex.: Rezervația Sălbaticilor în *Minunata lume nouă* sau pădurea din afara orașului în *Fahrenheit 411*). Această natură extrinsecă este cu siguranță și ea privită de orașul-artificial-centru ca un topos "periculos" care rezistă procesului de resemantizare topografică întreprins cu ajutorul discursului dominant dar în egală măsură trebuie să ne îndreptăm atenția către natura umană intrinsecă deoarece, discursul distopic nu încearcă doar o resemantizare a toposului extrinsec, privilegiind orașul/artificialul și marginalizând ruralul/naturalul ci și o resemantizare a toposului intrinsec caracteristic fiecărui individ (de unde și nenumăratele paralele între lumile ficționale distopice și sistemele totalitare cu ale lor procese de re-educare, creare a omului nou etc.). Nu trebuie să uităm că *natura* nu înseamnă doar spații verzi marginalizate, simbolic libere de influența corupătoare a centrului discursiv de putere distopic citadin, ci putem vorbi și de o marginalizare a naturii umane. Există numeroase exemple care pot fi date din interiorul textelor dar de departe cel mai ilustrativ este controlul total pe care discursul dominant distopic îl are asupra

funcției de reproducere a indivizilor sau a relațiilor lor intime. Aici vedem clar cum natura umană este reprimată nu numai la nivel macrocosmic, cât și microcosmic. Fie că vorbim despre crearea exclusivă în laborator a feților din *Minunata lume nouă*, fie de prohibițiile Fratelui cel Mare asupra vieții intime a individului în *1984*, (și exemplele pot continua), avem de a face cu modul în care discursul distopic reprimă de această dată natura interioară a individului contribuind la un proces de dezumanizare a sa. Metodele de coerciție și control, fie că vorbim despre clasică "spălare de creier", fie despre diversele metode de tortură (fizică sau psihică), toate au un singur scop - "re-educarea" individului atât prin marginalizarea unor elemente naturale native cât și prin inculcarea altelor noi artificiale.

Așadar, la fel cum la nivel macrocosmic putem observa o înlocuire a naturalului cu artificialitatea, la nivel de topos interior al individului natura umană este înlocuită cu o imagine artificială. Putem vorbi așadar în contextul lumilor ficționale distopice atât de o hartă simbolică delimitând o geografie exterioară individului, având toposul citadin la centru cât și de o hartă care delimitează "geografia" lumii interioare a individului. În ambele cazuri observăm cum discursiv natura este împinsă la margine și înlocuită cu o imagine artificială.

Unii ar putea spune că *Ferma animalelor* pare a fi o excepție notabilă dar cu toate că aparent opera în cauză este cea care îmi infirmă teoria, o simplă discuție centrată pe natura profund alegorică a volumului scris de George Orwell poate ajunge la concluzia că, deși strict imagistic, nu putem vorbi despre un topos citadin, ideatic putem, ferma fiind nimic altceva decât o metaforă a orașului îndeplinind exact aceleași funcții pe care acesta le îndeplinește în celelalte opere. Nu trebuie să uităm că ferma însăși este un topos artificial creat de om prin raționalizarea naturii și impunerea unui discurs dominant reprimând sau reformulând mediul înconjurător considerat "sălbatic". Dacă vechiul proverb spune că "omul sfințește locul" se poate observa ca regulă în cadrul lumilor ficționale distopice cum omul (sau animalele personificate) mai degrabă îl blesteamă.

Remarcabil însă în contextul acestor lumi ficționale faimoase pentru etanșitatea și sterilitatea lor este că putem vorbi și despre un "contraatac al naturii", despre fisuri în structura discursului dominant. Aceste fisuri sunt cauzate de personaje cheie, care într-o formă sau alta încearcă o reafirmare a umanului natural. Majoritatea sunt personaje care până la momentul "rebeliunii" sunt înregimentate în logica discursului distopic dar care, cu timpul, se abat de la acesta, repolarizându-și fiecare schema universului interior. Aceste voci dizidente se opun într-un fel sau altul paradigmei discursive dominante (ex.: D-503 în *Noi*), Winston Smith în *1984*, Bernard Marx în *Minunata lume nouă*, Guy Montag în *Fahrenheit 411* etc.). Înclin să privesc aceste personaje și nu numai, ca pe niște figuri prometeice cvasi-eșuate. Până la urmă, aceste personaje nu sunt conștiente de text. Ele nu știu că fac parte dintr-o literatură distopică și că orice demers ar încerca, sfârșitul nu poate fi unul pozitiv. Dar pentru a face o succintă trecere în vedere, John aruncă drogul numit *soma*

destinat unor cetățeni dorind să îi trezească din narcoză (*Minunata lume nouă*), D-503 se alătură mișcării de rezistență Mephi (*Noi*), Guy Montag se alătură de asemenea unei mișcări de rezistență (*Fahrenheit 411*) și exemplele pot continua. Evident, dacă ar reuși în încercările lor atunci genul nu ar mai fi numit "distopie". Distopiile nu au niciodată un "happy end", majoritatea din cei enumerați ori își pierd viața ori re-educarea reușește în final, ori sunt izolați în afara orașului în zonele pe care le-am menționat anterior ca fiind marginalizate topografic și discursiv (Guy Montag, Bernard Marx). Ideea este însă că aceste personaje servesc a demonstra că în subsidiar va fi mereu loc pentru discursul uman. "It's not about winning it's how you play the game" ne spune unul dintre personajele lui Ray Bradbury într-o conversație asupra lumii distopice mai apoi invocând ideea că a face ceva în momente de criză nu este o alegere eroică ci mai degrabă o responsabilitate indiferent de rezultatul final al acțiunii. Paradoxal însă, dacă privim altfel situația învinsul devine învingător. Fiind confrunțați cu un univers distopic, neacceptând dezumanizarea lui, ei reușesc să își salveze în parte natura umană, nu printr-o revoluție victorioasă sau instituirea unei noi paradigme în plan universal ci prin simpla abatere de la discursul dezumanizant.

În final, cele două hărți ale spațiului narativ distopic topografiază atât o geografie exterioară personajelor având orașul/artificialul la centru și împingând natura (spațiu non-citadin) în zona marginalului, cât și o geografie interioară a indivizilor a căror însuși natură umană este împinsă spre margine, golul fiind umplut de o imagine artificială. Tot pe aceste hărți avem "anomaliile individuale", indivizi care, într-un fel sau altul reușesc să se desprindă de logica discursului dominant.

A n i v e r s a r e

50 de ani de viață urbană neîntreruptă la Huedin (1961-2011)

Horea-Dorin Matis

Teritoriul administrativ al Huedinului a cunoscut urme ale vieții umane încă din antichitate. Unele dintre acestea sunt urme ocazionale din epoca neolitică (7000 - 4500 î. Hr.), se datorează mai mult trecerii prin zonă a unor diverse populații și se referă la diverse obiecte și unelte cum ar fi topoarele de pe Dealul Securei și la o bucată de obsidian de la Bicălat, iar din epoca bronzului (2000 - 1200 î. Hr.) datează un ciocan din bronz ce a fost descoperit pe locul numit Rupturi. Cea mai importantă dovadă a existenței unei comunități umane statornice pe teritoriul Huedinului datează din epoca fierului - perioada hallstattiană (1200 - 850 î. Hr.) și constă în ruinele unei fortificații de pământ - „Cetatea de pământ” din cătunul Bolic (azi Cetatea Veche) situat la nord-vest de Huedin.

În perioada stăpânirii romane (106 - 271/274) teritoriul aparținător astăzi Huedinului a fost inclus în provincia Dacia (iar în urma unor reorganizări succesive în Dacia Superior, apoi Dacia Porolissensis), fiind astfel la adăpost de barbari datorită limes-ului din care făcea parte și castrul roman Resculum (Bologa). Descoperirea la Huedin a unui denar roman de argint din vremea împăratului Domițian este o dovadă singulară, relativă dar suficientă, referitoare la stăpânirea romană a acestui loc. Deși nu avem încă certitudinea existenței unui drum roman de legătură între castele romane de la Bologa și cel de la Gilău, putem exprima, având în vedere configurația terenului și importanța celor două puncte, că un astfel de drum trecea mai mult ca sigur pe undeva prin teritoriul aparținător astăzi Huedinului.

După retragerea aureliană din Dacia viața umană a continuat să existe și în zona Huedinului. Deși lipsesc surse istorice directe cu privire la continuitatea daco-romană la Huedin în

contextul unor migrații succesive, putem totuși încadra Huedinul într-o zonă puțin mai largă, în limitele administrative actuale ale județului Cluj, din care acestea nu au lipsit. De o anumită semnificație este descoperirea la Huedin a unui cercel și a unui ac de aur și care aparțin, arheologic vorbind, primei jumătăți a epocii prefeudale (sec. IV-VI). Nu insistăm acum asupra unor astfel de dovezi întrucât relevante ni se par a fi cele legate de apartenența Huedinului la unele formațiuni politico-administrative prestatale cum ar fi, în secolul al X-lea, „voievodul român Gelu” (Gelu quidam blachus), menționat de Anonymus în lucrarea *Gesta Hungarorum* (*Faptele ungarilor*). Cert este faptul că, la pătrunderea maghiarilor dinspre Câmpia Pannoniei înspre Ardeal, aici se găsea o populație autohtonă cu care aceștia s-au luptat.

În secolele XI-XII zona Huedinului făcea parte din teritoriul controlat militar de către voievodul Geula cel Tânăr. După așezarea maghiarilor în zona Huedinului, începând cu secolul al XIII-lea și cu deosebire din secolul al XIV-lea, sporesc informațiile cu privire la existența unor voievozi locali români care au rezistat presiunii maghiare până în secolul al XVI-lea.

Referindu-ne strict la Huedin se poate afirma că o așezare permanentă exista deja încă din secolul al XIII-lea, aceasta căzând pradă invaziei mongole din anii 1241-1242, fapt reliefat de urmele de arsură și de scheletele aflate la baza fundației de pe latura nordică a bisericii reformate din Huedin. Pentru a preîntâmpina o astfel de situație a fost construită, la scurt timp, cetatea medievală de la Bologa. Prima atestare documentară a cetății Bologa este din anul 1319, sub forma grafică „Sebuswar” (Cetate de pe râul repede). Prin urmare, în secolele XIV-XV, Huedinul a făcut parte din domeniul cetății

Bologa de care s-a desprins treptat, devenind pe bună dreptate până astăzi centrul zonei.

Atestarea documentară a Huedinului este corespunzătoare anului 1332 când, în condițiile străngerii dijmelor papale din Arhidiaconatul de Călata, apare menționat sub forma grafică „villa Hunad” (repectiv „Hunok”), fiind de fapt un sat. Bicălatul este atestat puțin mai devreme în anul 1249 sub forma grafică „Terra Bekaly”.

În decursul timpului Huedinul a evoluat de la sat - „villa Hunad” (1332) la loc de percepere a unor taxe - vamă - „Hunyad” (1377) și mai apoi la târg - „oppidum Hwnyad” (1437).

Administrativ, Huedinul a aparținut de domeniul cetății Bologa când aceasta a fost donată, între anii 1399-1412, domnului muntean Mircea cel Bătrân, iar din anul 1435 a intrat prin donație regală în posesia familiei Bánffy de Losonczi, însă numai din anul 1522 apare forma grafică „Banfy Hwnyadya” și „Banffyhunyada” care leagă nominal numele localității de cel la familia Bánffy.

Relevant pentru creșterea importanței Huedinului este și menționarea cetății Bologa în anul 1498 ca „Sebeswar alio nomine Hunyadvar” („cetatea Bologa sau sub alt nume Huedin”). Prezența cetății de la Bologa în apropierea Huedinului a fost, probabil, una din cauzele pentru care Huedinul a rămas un „oraș de câmpie” (mezőváros), adică nu a fost înconjurat cu ziduri, deși în jurul bisericii reformate exista o incintă, care a fost demolată în anul 1882 pentru a face loc pentru piață.

Ca urmare a dezvoltării sale treptate ca centru al zonei, Huedinul apare menționat în diverse documente ca fiind o așezare de tip urban - comună urbană sau chiar oraș, însă, ca urmare a unor organizări repetate, atât înainte de 1914, cât și după anul 1918, acest statut s-a schimbat destul de des, astfel că Huedinul apare menționat atât ca și comună, cât și ca oraș.

În timpul organizării raionale (1950-1968), Huedinului, ca centru de raion, i-au revenit o serie de responsabilități, astfel că acesta a căpătat tot mai mult aspectul unui oraș, fapt pentru care i s-a acordat acest statut începând cu data de 1 ianuarie 1961. În anul 2011 Huedinul a împlinit 50 de ani de viață urbană neîntreruptă.

O analiză atentă a perioadei 1961-2011 ar arăta fără echivoc că Huedinul, chiar dacă are doar 10.000 de locuitori, are toate aspectele necesare unui oraș, fiind un centru al zonei.

Centrul Huedinului interbelic

Foto din arhiva prof. Horea-Dorin Matis

Redactor responsabil:
Dinu Bălan

Supliment editat cu sprijinul financiar al
Consiliului Local Huedin